





Några skrivtips

Lena Abrahamsson

Luleå tekniska universitet
Institutionen för ekonomi, teknik och samhälle
Avdelningen för Arbetsvetenskap

Tryck: Universitetstryckeriet, Luleå

ISBN 978-91-7439-502-0

Luleå 2012

www.ltu.se

Förord

Detta är en sammanställning skrivtips för doktorander och kanske andra skribenter inom akademien – och framför allt för mig själv. Jag har haft det som ett levande dokument under flera år och kommer säkerligen att fortsätta med det. Innehållet har jag plockat från olika håll, dels från egen erfarenhet och dels från goda råd från kollegor, i tidskrifter och böcker (främst inom fältet arbetsvetenskap och liknande). Alla skriver naturligtvis på olika sätt och dessutom har olika ämnesområden olika normer och regler för både *hur* man skriver och *vad* som ska finnas med i olika avsnitt. Dessutom formas varje artikel eller avhandling efter sitt innehåll och så måste det få vara. Det finns alltså ingen enhetlig mall, men jag hoppas dock att denna sammanställning ska kunna användas som checklista ("har jag fått med allt?"), som starthjälp, som inspiration kontinuerligt under skrivarbetet eller kanske till och med som underlag för en utvecklande diskussion om skrivprocessen.

Luleå den 16 oktober 2007

Lena Abrahamsson

Arbetsvetenskap
Luleå tekniska universitet

Innehåll

FÖRORD.....	3
INNEHÅLL.....	5
VAD ÄR VETENSKAPLIGT SKRIVANDE?	1
EXEMPEL PÅ STRUKTUR OCH FORMAT FÖR UPPSATS TILL DOKTORANDKURS.....	2
EXEMPEL PÅ INNEHÅLL OCH UPPLÄGG I LICENTIATUPPSATS ELLER DOKTORSAVHANDLING (MONOGRAFI ELLER KAPPAN)	5
BÖRJA MED ATT TA FRAM DITT HUVUDBUDSKAP	8
HUVUDBUDSKAPET SKA ANVÄNDAS STRATEGISKT	10
GÖR ETT UTKAST PÅ ARTIKELN/AVHANDLINGEN	11
BÖRJA SKRIV	14
NÅGRA ALLMÄNNA TIPS OM SPRÅK OCH SKRIVSTIL.....	16
ARBETSGÅNG.....	20
1. KORT BESKRIVNING AV "STUDIEOBJEKTET"	21
2. METODOLOGI, METODER OCH MATERIAL	21
3. TEORI	24
4. RESULTAT	26
5. ANALYS	28
6. DISKUSSION OCH SLUTSATSER	29
7. SAMMANFATTANDE SLUTSATSER	31
8. INTRODUKTION	32
9. ABSTRACT	34
10. TITEL/RUBRIK.....	36
11. REFERENSLISTA.....	37
AVSLUTNINGSVIS.....	38

Vad är vetenskapligt skrivande?

Det finns olika typer av vetenskapligt skrivande, t.ex. humanistiskt, naturvetenskapligt och samhällsvetenskapligt, och de har olika former och kvalitetskriterier. Det som dock skulle kunna ses som gemensamt är: en klar tanke, ett tydligt problem som undersöks, begripliga slutsatser samt mottagen och förstådd avrapportering. Jag ser skrivandet som en viktig del i forskningsarbetet. Att tvingas sätta ord på saker och ting kan fungera som självhjälp i din forskningsprocess. Det kan hjälpa dig att få ”styrrelse” på dina teorier, tankar och analyser. Därför är det viktigt att börja skriva tidigt. Skrivandet ger dig även möjlighet att få feedback, hjälp och kommentarer från andra. Samtidigt är det ett sätt för dig att dela med dig av sina idéer och att på så vis vara vetenskapligt delaktig och aktiv. Du ingår i ett system av vetenskapliga intressenter, t.ex. andra skribenter, läsare och granskare. Vetenskapligt skrivande kan uppfattas som pågående konversation, ett samtal mellan tidigare och pågående forskning. Vetenskapligt skrivande bygger på att man förhåller sig till andras uppfattningar, både genom att kritiskt granska och genom att ta till sig och använda andras perspektiv och uppfattningar för att omvandla delar av dessa till något eget. Det här kan låta högrävande och svårt, men brukar fungera av sig själv efter ett tag. Det viktigaste är att komma igång med skrivandet. Nedan börjar jag med ett exempel på struktur och format för uppsats i en doktorandkurs och sedan på olika delar som brukar finnas med i en licentiatuppsats eller doktorsavhandling innan jag går vidare med tips för skrivprocessen. Ordningen på tipsen följer ungefär skrivprocessens arbetsordning.

Exempel på struktur och format för uppsats till doktorskurs

1. Titel/rubrik

- börja med en tydlig rubrik som anger vad uppsatsen handlar om
- ange sedan författarnamn (och avdelning, institution o dyl)

2. Kort inledning

- presentation av uppsatsens tema/frågeställningar (dvs. det du har valt att skriva om), redan i första meningen ska läsaren förstå vad uppsatsen handlar om och syftet med uppsatsen
- här kan du även skriva något om din ”motivation”, varför du har valt att skriva om det du valt, gärna något om hur det hänger ihop med ditt avhandlingsarbete, tala gärna om i vilken kurs uppsatsen hör hemma, förklara hur din uppsats hänger ihop med kursens teman

3. Beskrivning och teori

- inled gärna med en kort ”allmän” beskrivning av det du skriver om i denna uppsats, dvs. ”studieobjektet” och/eller problemområdet
- ditt val av ämne, teman och teorier ska ligga inom kursens område, kanske måste du använda vissa artiklar/böcker från kursen (kolla med kursansvarig/examinator), ofta går det dock bra att komplettera med annat som du läst tidigare, men som hör till kursens teman
- här ska du göra en kort beskrivning av de teorier, perspektiv, begrepp, analyser och metoder som du väljer att an-

vända i uppsatsen, dvs. kort beskriva dem på deras egna villkor, motivera gärna varför du valt det du valt

4. Metod och material

- hur du har gått tillväga (gäller främst om du har empiriskt material som du har valt att analysera med hjälp av kursens litteratur eller metoder)

5. Empiri, resultat, analys och/eller teoretisk diskussion

- här ger du exempel från ditt material och beskriver vad din analys i denna uppsats visar (gäller främst om du har ett empiriskt material som du valt att analysera med hjälp av kursens litteratur eller metoder)
- men även teorier och litteratur kan analyseras och problematiseras genom att konkret använda teorier, begrepp och analyser/metoder för att diskutera dina frågeställningar, problemområden, teman o dyl.
- du kan exempelvis göra en teoretisk diskussion, låta teorierna (forskarna) "prata" med varandra (utifrån dina frågeställningar), gör gärna teorikritik
- detta är uppsatsens viktiga del, men är också det som brukar vara svårt (men det är ju en kurs och tanken är att du ska träna på detta, så gör ett försök)

6. Diskussion och slutsatser

- "knyt ihop säcken", koppla tillbaka till syftet och frågeställningarna i inledningen, beskriv vad du har kommit fram till, sätt punkt för ditt resonemang i denna uppsats (du får gå vidare med diskussionen i andra uppsatser, artiklar eller i avhandlingen)

- om du hinner/orkar får du ta även gärna lite höjd, sätt in det du skriver om i ett större sammanhang, kanske göra en lite mer kritisk diskussion (teoretiskt och/eller praktiskt)

7. Referenslista

- bokstavsordning (efter författarnamn)

Exempel på format på kursuppsats

- omfattning: 7-10 A4-sidor (inklusive referenslista)
- skriv med times (eller liknande) 12p, enkelt radavstånd, vanliga marginaler
- blankrad (mellanslag) mellan stycken
- löpande färdig text (inte punktlistor)
- använd gärna mellanrubriker så att det tydliggör din textstruktur (du behöver inte använda exakt de rubriker som finns ovan och ordningen kan variera, det kan även gå bra att väva ihop avsnitt, t.ex. teoribeskrivning med teoridiskussion/analys eller teoretisk diskussion med empiriska exempel och analys)
- teoribeskrivning och främst den teoretiska diskussionen kan vara uppsatsens stora del, men även empiri och "tillämpning" bör ges utrymme om du har sådant
- referera tydligt och löpande i texten till den litteratur du använder (t.ex. med författarnamn och årtal)
- sidnummer (längst ned på varje sida)
- ditt namn, personnummer, datum och kurs (högst upp på varje sida)

Exempel på innehåll och upplägg i licentiatuppsats eller doktorsavhandling (monografi eller kappan)

Försättsblad/titelsida med rubrik och författare, hemvist, nummer i utgivningsserie

Abstract (engelska, en sida)

Förord (här kan du vara personlig, t.ex. tacka folk som inspirerat och hjälpt dig)

Innehållsförteckning

1. Introduktion

- huvudbudskapet
- bakgrund, kontext, inledning till problemområdet
- problemområde, forskningsfråga, syfte och avgränsningar (när det gäller forskningsfråga/område)
- uppläggning av artikeln, uppsatsen eller avhandlingen (här kan det passa bra att väva in en antydning om hur du gjorde studien, vad du hittade och vilka svar du ger, vilka slutsatser du drar)

2. Teori (teoretisk referensram, teoretiska utgångspunkter)

- grundläggande teorier, forskning inom problemområdet och/eller andras beskrivande empiriska resultat – gärna med underrubriker baserade på teman som leder fram till och/eller svarar på din forskningsfråga (dvs. ungefär samma röda tråd som i analys och diskussion), här kan du ha beskrivning av teorier och teorikritik, men här ska du även presentera dina analysredskap (dvs. som du ska använda senare) och preciserade frågeställningar

3. Metod (vad du har gjort, hur, när, var och varför)

- upplägg i stort (helheten) samt metoder, urval, avgränsningar, teorier – både datainsamling och analys
 - vetenskaplig syn, problematisering, kvalitet, hur hållbara är dina resultat?
4. **Empiriskt material** (kort beskrivning av ”studieobjektet”, ”fakta”, kontext)
5. **Resultat** (empiri, ”empirisk analys”, fynd – *findings*)
- fall/delstudie 1, fall/delstudie 2 osv eller uppdelat på olika teman/rubriker – kan eventuellt bakas ihop med analys
 - eller sammanfattning av de olika bilagda artiklarna
6. **Analys**
- analys av respektive tema/fall/delstudie och/eller jämförande, summerande analys – här ska teori och empiriresultat vävas ihop för att svara på din forskningsfråga
 - eller sammanfattning av de olika bilagda artiklarna
7. **Diskussion**
- här diskuteras resultat/analys mm för att svara på din forskningsfråga – kan eventuellt bakas ihop med analys
8. **Sammanfattande slutsatser**
- kan vara ett kort avsnitt, här ska säcken knytas ihop, du kan ange vad som är dina bidrag till forskningen (och eventuellt ge förslag på fortsatt forskning)

Engelsk summary eller svensk sammanfattning

Referenslista

Bilagor

Ordning och rubriker varierar

Innehållsrubrikerna ovan bör betraktas som exempel, mer som en checklista på teman som kan vara med i din artikel, uppsats eller avhandling. Upplägget/ordningen varierar även beroende på vilken sorts forskning du gör och vilken typ av text du arbetar med. I en litteraturstudie eller forskningsöversikt kan metod- och resultatavsnitten bytas ut mot t.ex. begreppsförklaring. Du behöver inte heller ordagrant ha just de rubriker som jag listade tidigare. Ibland kan det vara bättre att använda innehållsbeskrivande rubriker ("Material" kan vara "De studerade processerna", "Metod" kan vara "En diskursanalytisk ansats", "Resultat" kan vara "Organisationsförändringar mellan politik och pedagogik", "Analys" eller "Diskussion" kan vara "Illusion eller verklighet"). Rubrikerna kan alltså användas för att hjälpa läsaren att följa din röda tråd genom avhandlingen eller uppsatsen.

Väva ihop eller hålla isär?

Ibland kan det passa bra att blanda/väva ihop olika avsnitt (t.ex. teori + analys eller resultat + analys eller analys + diskussion). Det beror på vilken sorts forskning och material du jobbar med. Eller vilken sorts text du skriver. En diskuterande och "teoretisk" artikel brukar behöva en mer sammanvävd skrivstil. Vissa föredrar ett blandat upplägg genom hela avhandlingen/kappan eller i vissa delar. Men det är ofta en fördel om du inte allt för mycket blandar avsnitt som har olika funktion (beskrivande, analyserande, diskuterande, kommenterande och summerande), eftersom läsaren lätt uppfattar sådant som rörigt och svårtolkat (t.ex. svårt att hänga med i vem som säger vad, vem tycker vad).

- **Beskrivande** avsnitt syftar till att ge en beskrivning av ett fenomen eller händelse. Det kan ha karaktären av en rekonstruktion, återberättelse osv.
- **Analyserande** avsnitt syftar till att studera (granska, dekonstruera) ett fenomen eller ett problem i detalj, dvs. dela upp i beståndsdelar. Ofta används delarna för att föra samman till en ny helhet (med hjälp av de teoretiska verktygen).
- **Diskuterande** avsnitt syftar till någon form av övervägande. Det kan handla om att redovisa för- och nackdelar, lyfta fram det som talar mot och för. Ofta mynnar detta ut i en ståndpunkt.
- **Kommenterande** eller reflekterande avsnitt har inte ett lika tydligt ställningstagande.
- **Summerande** avsnitt för inte in några nya argument eller fakta.

Börja med att ta fram ditt huvudbudskap

Innan du börjar skriva en artikel är det bra att göra klart för dig själv vad som du ska skriva om. Nedan följer några tips på hur du kan arbeta fram ett huvudbudskap, dvs. grunden i din röda tråd. Det här är ett arbetssätt som passar mycket bra för en uppsats, en artikel eller ett kapitel i en antologi, men kan även fungera för ett större arbete som en avhandling eller kappa.

1. **Börja med en mindmap.** Börja i mitten på ett stort papper. Där skriver du ett ungefärligt tema för din uppsats och sedan låter du tankarna/orden flöda fritt. Skriv ned alla idéer som du vill ha med i innehållet (och pilar/kopplingar mellan).

OBS! Försök inte censurera eller ordna/sortera i mindmappen. Det ska bli mycket.

2. **Ta fram huvudbudskapet.** Utgå från mindmappen och fundera kring vad i allt det du skrev ned som skulle kunna vara huvudbudskapet. Om en läsare ska komma ihåg en enda sak från din avhandling/uppsats – vad är det? Skriv ned det med max 25 ord. Om du hamnar på 26 ord måste du alltså ta bort ett. Huvudbudskapet är troligen samma som ditt huvudresultat och innehåller ofta situation/kontext, fråga och svar.
3. **Ordna innehållet och utelämnat allt onödigt.** Numrera alla dina idéer på mindmappen i den ordning som de på bästa sätt lyfter fram och belyser ditt huvudbudskap. Om vissa punkter inte går att få med i din numrering så ska de inte vara med i uppsatsen. Det bör bli saker över. Om det inte blev punkter över så avbröt du mindmappandet för snabbt.
4. **Bestäm dina tänkta läsare.** Nästa steg är att identifiera tänkta partners att "konversera" med. Fundera ut tre eller fyra personer som du tänker dig ska läsa din uppsats (och ta del av ditt huvudbudskap). Det måste vara verkliga personer som du känner (eller nästan känner). Skriv ned deras namn överst på ett papper (och under dessa namn ska du sedan skriva ditt synopsis). Under resten av arbetets gång ska du då och då kolla av så att din uppsats fungerar för dessa tänkta läsare. Du får t.ex. vare sig bli för detaljerad/slå in öppna dörrar eller utelämnat för mycket. Man kan också välja ut tre till fyra för en själv relevanta publicerade dokument och upprätta en konversation med dem.
5. **Skriv synopsis** (utkast/arbetsabstrakt). Detta hjälper dig att få form och struktur för din uppsats. Det ger dig vägledning,

mål och fokus för vad du vill säga. När du skriver ditt arbets-
abstrakt ska du svara på fem frågor:

- a. Vad har jag gjort?
- b. Varför har jag gjort det?
- c. Vad hände? (Vad såg jag? Vad fann jag?)
- d. Vad betyder resultaten?
- e. Vad är mitt arbete (resultaten) bra för?

OBS! Varje fråga får bara besvaras med 50 ord.

6. **Skriv ned din preliminära rubrik.** Den kan vara identisk med ditt huvudbudskap.

Huvudbudskapet ska användas strategiskt

Det ger artikeln, uppsatsen eller avhandlingen fokus och en röd tråd och ger läsaren en möjlighet att följa analysen och resonemanget. Huvudbudskapet ska finnas med på minst fyra ställen (men med olika ordval så att upprepningen inte märks):

- I *rubriken*.
- I *sammanfattningen/abstraktet*.
- I *introduktionen*. Börja gärna direkt med huvudbudskapet. Utan huvudbudskapet tidigt i texten blir det svårt att intressera läsaren.
- I *diskussionen*. Börja gärna diskussionsavsnittet med huvudbudskapet (som alltså är ditt huvudresultat). Man ska komma direkt till poängen.

Gör ett utkast på artikeln/avhandlingen

Att göra en skiss (ett utkast, en "ifylld innehållsförteckning") är för många ett bra hjälpmedel för uppbyggnaden av en artikel, uppsats och kanske för hela avhandlingen/kappan. Målsättningen är att kunna dela upp det fortsatta skrivandet i mindre delar, att organisera olika ämnen och frågeställningar i en logisk ordning samt att identifiera om och var det finns glapp i flödet. En sådan här skiss är framför allt ditt eget arbetsmaterial, men kan även användas i kommunikation med andra (t.ex. för att få råd från handledare, kollegor eller medförfattare).

Några tips för arbetet med utkastet:

1. **Använd ditt huvudbudskap** (max 25 ord). Allt du sedan skriver i utkastet/skissen (och i artikeln) ska stödja detta huvudbudskap.
2. **Var noga med vem du skriver för**, vilka dina tänkta läsare är. Det påverkar både hur och vad du skriver. Det hjälper dig att vara konsekvent och kunna avgränsa. Om du skriver en artikel måste du bestämma dig för en tidskrift och anpassa ditt manus (språk, form och innehåll/vinkling) så att det passar just den tidskriften.
3. **Summera de frågeställningar och forskningsproblem** som du vill skriva om (ta hjälp av mindmap och synopsis). Välj ut, sortera och gruppera dina forskningsproblem och frågeställningar.
4. **Spetsa dina forskningsproblem och forskningsfrågor**. Vad var känt innan du startade din studie? Vad var utgångsläget? Vad är egentligen problemet som du vill lösa? Vad är

komplikationen, paradoxen, gåtan, det som inte fungerar, det som bör förändras eller utredas? Denna problematik är ofta empirisk, men kan även vara teoretisk, diskursiv, ”idéhistorisk”. Den ligger till grund för ditt forskningsproblem och utifrån detta formulerar du dina forskningsfrågor som du söker svar på och leder även fram till syftet med artikeln eller avhandlingen.

5. **Specificera material och metod.** Vad gjorde du för att behandla forskningsproblemen, för att svara på forskningsfrågorna? Beskriv med några korta meningar din empiri som du studerat (område, avgränsningar, studieobjekt), studiens uppläggning och vilka datainsamlings- och analysmetoder du använt.
6. **Skriv ned dina ”fynd” och resultat.** Vad har du sett? Lista dina fynd i stödordsform. Bry dig inte om ordningen, nivå/typ eller hur många (kan bli en lång lista). Detta får du utveckla mera sedan när du verkligen skriver resultatkapitlet.
7. **Skriv ned slutsatserna/huvudpoängerna.** Vad har du kommit fram till? Vilka är dina slutsatser? Ditt huvudbudskap (de 25 orden) täcker troligen en del av detta, men det kan finnas mer som ska in här. Gör en lista med korta noteringar av varje huvudpoäng som kommit fram i din studie.
8. **Organisera och gruppera** fynd och huvudpoängar. Ordningen kan vara kronologisk, tematisk eller efter betydelse/vikt. Använd gärna klustermap, trädigram, postitlappar, power-point eller någon annan metod för att hitta ett bra flöde. Sortera och sätt rubriker. Vara beredd på att omorganisera ett antal gånger. Strukturen är ganska viktig.

Den bör vara klar och tydlig. Denna sortering kommer att vara ett viktigt stöd för ditt analysavsnitt.

9. **Beskriv varje huvudpoäng** var för sig, lite mer utförligt. Identifiera de viktiga detaljerna, beskriv resultat och fynd och notera dina analyser och slutsatser kring varje huvudpoäng. Vad är nytt? Varför är det viktigt? Vilka är begränsningarna? Vad betyder dina resultat?
10. **Identifiera de teoretiska "referenserna"** (annan forskning/teorier/teoretiska områden) som "hör ihop" med varje huvudpoäng. Detta går att göra åtminstone ungefärligt. Skriv ned något kort om varje teori/slutsats från annan forskning. Detta hämtar du från ditt preliminära teoriavsnitt eller annan teorisammanställning som du gjort. Denna sortering kommer sedan att ligga till grund för dina teoriavsnitt.
11. **Gå igenom dina anteckningar så här långt.** Läs och bedöm om det är sammanhängande berättelser och enhetligt tema (röd tråd).
12. **När du kommit så här långt har du konstruerat en skiss för ditt manus.** Du har alltså skrivit stolpar som du har sorterat i en ordning med rubriker, underrubriker och korta textstycken/stödord som behandlar olika områden (t.ex. metod, resultat, huvudpoänger). Du har alltså gjort en sorts ifylld innehållsförteckning. Du kommer troligen under den fortsatta skrivprocessen att ändra den flera gånger, men det kan ändå fungera en viktig inledande grund.
13. **Skrivprocessen är inte bara att skriva.** Berätta om din forskning muntligt, på konferenser, för kollegor, för "allmänheten", för journalister. Detta kan vara en god hjälp för ditt skrivande. När du presenterar din forskning kan din presen-

tation ha ett upplägg som liknar ditt "introduktionsavsnitt": huvudbudskapet ska komma tidigt och dessutom ska du ha med kort om bakgrund (situation, kontext), problem (forskningsfrågor), syfte/mål med studien, hur du gjorde den, vad du hittade och vilka slutsatser du drar (dvs. huvudbudskapet igen).

Börja skriv

Det är mycket viktigt att börja skriva tidigt så att du får ett råmanus som "finns i verkligheten". Det brukar kännas bra, men det är också viktigt för dig att ha för att andra ska kunna läsa och ge feedback. Nedan har jag samlat några tips för hur du kan göra för att utveckla dina stolpar till löpande och berättande text, dvs. att sätta ihop ett första manus till artikeln, uppsatsen, kappan eller kanske hela avhandlingen:

1. **Samla ihop allt material du behöver.** Din skiss, tidigare texter/artiklar/klipp, referenser (böcker, artiklar), resultat, data, tabeller, diagram, analyser, slutsatser mm. Det är fullt möjligt att klippa in textavsnitt som du skrivit tidigare, men tänk på att sammanhanget är annorlunda och meningarna måste säkerligen omformuleras för att passa med ditt huvudbudskap och den röda tråd som du utvecklade för just den här texten.
2. **Börja skriv.** Det viktigaste är att "börja fylla pappret", så det gör inget om meningarna är ofullständiga eller om grammatiken inte är korrekt. Använd gärna förkortningar.

3. **Skriv när du har energi och inspiration.** Se också till att du får långa tidsperioder när du får vara ifred för att skriva.
4. **Skriv ofta** – du behöver träna, det är ett hantverk.
5. **Skriv snabbt.** Håll tempot uppe. Lämna luckor i texten om det behövs, t.ex. om du inte hittar rätt ord på en gång.
6. **Skriv utan att redigera.** Redigering och kritiskt tänkande tar bort fokus från innehållet och det är risk att du fastnar, tappar tid och tempo. Redigera får du alltså göra senare.
7. **Håll dig till din skiss.** Använd rubriker och teman från dina stolpar för att hålla kvar fokus på vad du vill säga.
8. **Skriv gärna texten i delar.** Frestas inte att skriva hela manuset samtidigt eller i en helhet. Det är enklare att istället behandla varje sektion som en "miniuppsats". Du får styrhjälp genom att titta på din skiss och se vad tanken var med just det stycke/avsnitt som du håller på att skriva. Helheten kommer du att hinna redigera om flera gånger senare.
9. **Lägg texten åt sidan då och då.** Åtminstone för en dag eller två. Det ger dig möjlighet att få distans till det du skrivit. Det är svårt att kritiskt redigera och korrekturläsa sin egen text, men en dag mellan skapande och kritik kan hjälpa.
10. **Skriv om, sortera om, klipp och klistra.** Var beredd på att göra detta flera gånger tills du får ett bra flyt och driv i texten. Skrivprocessen är sällan rak, utan går mer i cirklar. En hel del av analysarbetet sker under tiden du skriver. Detta gäller framför allt om du skriver en kappa/avhandling. Troligen har du flera avsnitt på gång parallellt, även om vissa är vilande, och dessutom skriver du säkerligen om alla delarna flera gånger.

Några allmänna tips om språk och skrivstil

- **Engelska eller svenska?** Artiklar till vetenskapliga tidskrifter och paper till konferenser måste oftast vara på engelska. Även många avhandlingar i Sverige publiceras helt på engelska. Detta varierar i olika vetenskapsområden, men trenden är att det blir fler, på gott och ont. Även om de flesta hanterar engelskan grammatiskt rätt och har ett hyfsat ordförråd krävs det en hel del skrivvana för att undvika svengelska och det kanske platta och banala språk som kan bli effekten när du skriver på ett annat språk. Det kan därför vara bra att göra skisser, synopsis och tänkande på ditt modersmål. För att verkligen kunna skriva fram dina analyser och slutsatser, ta höjd och djup, kanske du väljer att skriva vissa stycken, avsnitt eller till och med nästan hela artikeln på svenska och sedan översätta själv till engelska. Glöm inte att låta språkgranska engelskan! Använd gärna professionella granskare.
- **Oavsett språk måste du arbeta med språket.** Språket ska vara tydligt och klart. Använd inte för långa meningar, ta bort upprepningar, överflödiga ord och onödig ”pratighet”. För korta meningar är dock inte heller bra. Det känns lätt ryckigt. Använd helst rak meningsbyggnad och varje mening skall vara en avslutad helhet. En bisats kan sällan stå ensam. Kolla syftningsfel och om du motsäger dig själv. Skriv ut förkortningar och förklara deras betydelser första gången de nämns. Var försiktig med för många synonymer på samma ord, sådant kan förvirra. Skrivstilen bör vara konsekvent genom hela texten. Det får inte märkas om du har klippt ihop olika texter.

- **Skriv med din egen röst.** Om du använder ditt eget språk (och sätt att prata) blir det lättare att skriva vad du menar. Det ökar möjligheten att vara precis i skrivandet. Det underlättar ofta även läsbarheten och förståelsen om läsarna kan "höra" din röst.
- **Att skriva "jag" eller inte?** Inom vissa forskningsfält, ämnen eller forskargrupper passar det sig inte att skriva "jag". En kompromiss kan vara att åtminstone skriva jagform i metodbeskrivningen. Det gör det tydligare både för dig själv och för läsaren vem som gjort vad och vilka val som du gjort och varför. Sedan kan du i resten av texten hålla lite mer "distans". Men även i inledningen där du diskuterar dina val av forskningsproblem, "studieobjekt" och syften är det ofta snyggare och ärligare att skriva jag (åtminstone på några ställen). Detta gäller även i det avslutande diskussionsavsnittet och på alla andra ställen där du måste förhålla dig till något. Allt för många "jag" kan dock kännas för personligt, så några kanske behöver rensas bort i slutredigeringen.
- **Skriv i klartext.** Skriv vad du menar, skriv det du tänker, fullfölj tankegångarna. Lämna aldrig till läsaren att gissa vad du gör för analys, drar för slutsats, varför du väljer just det empiriska exemplet eller varför du citerar någon annan forskning. Försök också låta bli att säga flera saker i en och samma mening eller "mellan raderna". Det är du som ska göra analyserna, inte läsaren. Undvik löst hängande stycken eller citat. Du måste skriva ut hur textavsnitten hänger ihop. Varje stycke ska ha ett budskap, ett innehåll. Undvik dunkla antydningar, svävande uttalanden, generaliseringar och svepande formuleringar.

- **Skriv begripligt!** Det är en grundregel för allt skrivande. Din text blir inte mer "vetenskaplig" bara för att du använder många svåra ord och krångliga meningar. Använd inte ord eller begrepp som du inte förstår tillräckligt. Vissa precisa begrepp behöver du säkert ha (och dessa bör du förklara, definiera), men i huvudsak klarar du dig långt med vanligt språkbruk (även om det givetvis ska vara sakligt). Försök dock låta bli att använda vardagliga ord på annat sätt än det vardagliga (den allmänna förståelsen av ordet). Om du väljer att göra detta måste du tydliggöra din användning av orden.
- Använd inte förkortningar som **ibid** (på samma sida i det tidigare refererade verket) och **aa** (anfört arbete) inne i löptext eller i referensparenteser (dvs. Harvardsystemet). Ibid och aa används när referenserna finns i fotnotter (dvs. Oxfordsystemet). Om de används i löptext riskerar läsaren lätt att tappa bort sig i vem som säger vad.
- Om du skriver en artikel bör du tidigt kolla upp vilka **former för litteraturreferenser** i texten och för litteraturlista som gäller och anpassa din text till det. Om du skriver en avhandling/kappa räcker det med att du väljer ett system och sedan ser till att du är konsekvent genom hela texten. Det finns två vanliga system: parenteser (Harvardsystemet) och fotnotter (Oxfordsystemet). Parentessystemet lämpar sig bra för avhandling, kappa och längre artiklar. Det gör det lättare att låta "forskarna/författarna prata med varandra", dvs. föra en teoretisk diskussion. "Fotnotssystemet" passar bäst i mer kompakta artiklar eller texter som du inte vill tynga ned med referenser. Placera parentesen (eller fotnotsmarkeringen) i direkt anslutning till meningen som den hör till – alltså inte i slutet av stycket.

- Försök att **”gå till källan”** i så hög utsträckning som möjligt, använd alltså inte andrahandsreferenser.
- **Teori, metod och empiri ska forma en helhet.** Läsaren bör genom hela uppsatsen eller avhandlingen kunna känna att teori, metod och empiri formar en helhet. Forskningsfråga, metod och resultat/svar bildar gemensamt en argumentation, en tankegång eller kedja som inte bör ”brytas”. Det räcker inte att du har ”kedjan” eller röda tråden i ditt huvud, läsaren måste kunna följa den i din text. Inledningsvis i skrivprocessen kan du behöva vara övertydlig med denna helhet. Skriv ut i klartext hur du tänker att saker och ting hänger ihop för att sedan på slutet mer låta texten bära sig själv, dvs. klippa bort övertydligheter och upprepningar och kanske onödiga ”med detta menar jag”.
- **Argumentationen (skrivstilen) kan vara ”induktiv”, ”deduktiv” eller ”abduktiv”.** Du behöver alltså inte gå vägen från argument till slutsats. Du kan lika gärna gå andra vägen, dvs. börja i slutsatsen och utveckla argumentationskedjan för att visa hur du kommit fram till din slutsats.
 - a. *Induktion* – börjar med empiriska observationer och går via resultat/analys till mönster/regler och teori
 - b. *Deduktion* – börjar med regler/mönster/teorier och går via empiri till resultat
 - c. *Abduktion* – börjar med resultat och går via regler/mönster/teori till empiri och tillbaka till resultat

Arbetsgång

I vilken ordning som avsnitt och kapitel skrivs varierar med författare och innehåll. Det är naturligtvis viktigare *att* du skriver (och att du börjar skriva tidigt) än att du gör det i en viss ordning. Men det kan kännas bra att inledningsvis ha en plan för skrivandet – även om den planen ändras under skrivprocessens gång. En sådan arbetsplan för skrivandet av en kappa/avhandling kan vara:

1. Kort beskrivning ("fakta" om det du studerat, empiribeskrivning)
2. Metod och material
3. Teori
4. Resultat (empiri, dina fynd, empiriska teman/analyser)
5. Analys (väva ihop teori och empiri)
6. Diskussion (beror på resultatet, bör alltså skrivas efteråt)
7. Sammanfattande slutsatser
8. Introduktion (bygger upp problemet/frågan för läsaren, knyter ihop säcken – bygger på slutsatserna och bör därför skrivas på slutet)
9. Abstrakt/sammanfattning (använd gärna ditt arbetsabstrakt till hjälp)
10. Rubrik (sammanfattar hela avhandlingen, uppsatsen eller artikeln)
11. Referenslista

I den följande texten utgår jag ungefär från denna arbetsgång. Jag börjar alltså med de "enklare" delarna: material, metod, teori och resultat. Därefter går jag över till de lite svårare delarna: analys, diskussion, slutsatser och introduktion. Och jag lämnar sammanfattning, abstrakt, titelsida, referenser o dyl. till sist.

1. Kort beskrivning av ”studieobjektet”

En avhandling/ uppsats bör ha någon form av kort beskrivning av det som behandlas (”studieobjektet”) och dess kontext så att läsaren kan sätta in din forskning i ett sammanhang och tolka dina analyser. Detta är kanske extra viktigt i en kvalitativ studie. Här kan det handla om korta och kanske ”torra” beskrivningar av fenomenet i omfattning, i tid och rum, både helheten och olika delar, i både ord och siffror om det behövs. Använd gärna någon tabell, karta, bilder eller andra sätt för att tydliggöra. Detta avsnitt är alltså i huvudsak beskrivande (”fakta”) och bör vare sig vara problematiserande eller långt. Vissa väljer att baka in detta i inledningen, resultatavsnittet eller i metod, men det kan lika gärna vara en eget kort avsnitt. Denna del av en avhandling brukar vara relativt enkel att göra och mycket lämplig att börja med.

2. Metodologi, metoder och material

Metodkapitlet i en uppsats och avhandling kan också med fördel göras tidigt, även om du säkerligen skriver om det flera gånger innan avhandlingen är färdig. Dina olika artiklar eller uppsatser kan dessutom behöva ha olika metodbeskrivningar. Det beror ju på vad just den artikeln handlar om, vilken empiri, analys, metod mm du använt där. Om du skriver en sammanläggningsavhandling bör kappan innehålla en övergripande metodbeskrivning och metoddiskussion, dvs. inte bara sammanfatta artiklarna.

Många väljer att skriva "metod" efter att man läst en doktorandkurs i vetenskapsteori eller någon forskningsmetod. Det är ofta en bra början, men metodavsnittet ska inte kännas som en sammanfattning av någon metodkurs eller metodbok. Det är din studie/ditt projekt, din forskning och du som ska vara i fokus. Här ska det tydligt framgå hur du har kommit fram till dina resultat och slutsatser. Det är viktigt för att andra forskare ska kunna utvärdera och bedöma vad du kommit fram till.

Om du skriver en artikel måste du dessutom kolla upp vad som gäller i format. Varje tidskrift har sina traditioner, normer och former.

Några tips för metodbeskrivningen:

- Du bör hela tiden gå från det konkreta till det generella. Beskriv alltså först ditt material (dina data, studieobjekt) och vad du har gjort, hur, när, var och varför (metodval, materialval, begränsningar) och diskutera *därefter* eventuellt detta med hjälp av teorier.
- Börja gärna med en konkret beskrivning av helheten, upplägget på vad du har gjort (projektet, forskningen) i stort ("ritningen för huset"), metodologiska utgångspunkter, och argumentera för det. *Därefter* kan du gå in på specifika metoder, för materialurval, datainsamling, teori, bearbetning, delanalyser ("byggelementen") och argumentera för dem. Det går att ha en viss kronologisk ordning, även om det inte är nödvändigt. Det är även viktigt att du beskriver hur du har gjort analysen, satt ihop till en samlad bild ("hur du har byggt huset"), analysmodell. Det kan exempelvis handla om att ta hjälp av grundläggande teorier, men lika gärna av andra fors-

kares empiriska studier (framför allt när du kommer in på empiriska detaljer).

- Behovet av detaljeringsgrad varierar och måste balanseras mot kravet på helhetsbild, men det är ofta bra att beskriva *tydligt* vad du har gjort, hur, när, var och varför.
- Även materialet (och kontexten) ska beskrivas noga. Inte bara urvalsprocessen. I kvalitativ forskning är det extra viktigt eftersom det är på det sättet andra forskare kan bedöma din forskning.
- Blanda helst inte ihop metod och resultat. Eller metod och material.
- I en avhandling är det viktigt med självreflektion och fundering kring metoder och upplägg, t.ex. reflektion kring vad ditt fall är ett fall av, vad du var ute efter, vad du har fått tag på, kopplingar till forskningsfrågan, på vilket sätt ditt upplägg och dina metoder hjälper dig att svara på dina frågor.
- Om du har deltagit i en forskargrupp är det viktigt (framför allt i avhandlingen) att du tydligt anger vad just du har gjort (och vad andra har gjort – och hur du använder det).
- Det kan även vara på sin plats att diskutera forskarens subjektivitet, värderingar, din egen förförståelse. Vilken betydelse har det att det var just du som gjorde det du gjorde – när det gäller urval, frågor, tolkningar mm? Men här gäller även regeln att lagom är bäst. Läsaren behöver inte följa hela ditt arbete med att reda ut allmänna personliga ”problem” (klassresa, världsbild).
- Om du har arbetat med deltagande metoder, interaktiva metoder, iscensättande metoder, förändringssyftande metoder,

aktionsforskning, tillämpad forskning eller liknande är det extra viktigt med både en beskrivning och en problematiserande diskussion kring dina roller i såväl projektet (t.ex. aktiviteter tillsammans med andra aktörer, organisationer) som forskningsprocessen.

- Ett metodkapitel (liksom hela avhandlingen, kappan eller artikeln) är en efterhandskonstruktion. Du ska alltså inte skriva ”upptäckandets väg”, men framför allt i en avhandling kan det finnas plats för en diskussion kring din egen mognadsprocess, läroprocess, vägbyten, svängningar i perspektiv.
- Det som däremot ska finnas med i varje avhandling är en kvalitetsdiskussion. Du ska föra en diskussion kring hur hållbara dina resultat är. Det finns flera olika sätt att diskutera kvalitet. Validitet och reliabilitet är de vanligaste, men när det gäller kvalitativ forskning är kanske begrepp som internlogik/koherens, genomskinlighet och reflexivitet mer användbara.

3. Teori

I teorikapitlet eller teoriavsnittet ska du diskutera vad den samlade litteraturen (inom ”ditt” forskningsfält) vet om de frågor som du är intresserad av i just den text du håller på med. Det kan beskrivas som att bygga upp teoretiska utgångspunkter (kallas ibland teoretisk referensram) eller en teoretisk modell. Detta avsnitt i en avhandling/kappa är också något som både kan och bör påbörjas tidigt, men som troligtvis bearbetas löpande genom hela skrivprocessen.

I vissa forskningsfält hålls teorikapitlet mycket kort och blir då mest en beskrivning av andras forskningsresultat kring ditt forskningsproblem och de metoder/teorier som använts. Men inom andra fält får teorikapitlet breda ut sig mer. Många använder teorikapitlet i en avhandling/kappa för att illustrera avhandlingens breda och grundläggande teoretiska ram, kanske även för att visa att de är pålästa på litteraturen inom området (vilket kanske känns viktigt när du skriver en doktorsavhandling) eller allmänt bildade. Just det sista är dock sällan det viktiga i avhandlingen. Teoriavsnittet ska alltså inte vara som en nedkortad "lärobok" där du radar upp läsefrukter, intressanta teorier och andra forskares resultat som smultron på ett strå. Du ska helst inte heller ta upp teorier eller teman som du inte använder senare.

Det kan dock vara bra att beskriva några teorier (och annan forskning) på deras egna villkor, så att det tydligt framgår deras kontext och perspektiv. Detta kan vara nödvändigt att göra för att sedan kunna använda teorierna på rätt sätt eller för att kritisera dem, t.ex. säga vad som saknas, var "kunskapsgapet" finns. Just detta är en förklaring till varför det kan vara bra att ha ett separat teorikapitel. Att baka ihop "teorin" med "analysen" direkt är naturligtvis möjligt och ibland mycket lämpligt, speciellt i diskuterande artiklar, men det känns ofta som ett svårare och mer avancerat skrivsätt.

Det räcker alltså inte med bara *beskrivning*, du bör i teoriavsnittet även *utveckla* de intellektuella verktyg (begrepp, modeller) som du använder i din analys för att ge svar på dina forskningsfrågor. Du måste våga positionera dig teoretiskt, tycka till om de

teorier du redovisar – antingen genom att tala om hur du använder dem (vilka delar, vilka perspektiv) i din analys (praktiskt eller teoretiskt – ge gärna exempel från din empiri) eller kritisera dem, dvs. föra en *diskussion* som kanske leder fram till utveckling av ny teori (ditt bidrag till forskningen). Du kan exempelvis göra en teoretisk diskussion, låta teorierna (forskarna) ”prata” med varandra (utifrån dina frågeställningar). Teorikapitlet kan gärna leda fram till problemutveckling och preciserade frågeställningar, t.ex. ”testa” olika antaganden från tidigare forskning.

Sammantaget kan man säga att teoriavsnittet ska vara tydligt kopplat till dina forskningsfrågor, metoder, data/empiri och resultat (ge gärna exempel) och avsnittet bör ha samma organisation, flöde och röda tråd som resten av avhandlingen. Det är genom sådant sammanhållet och fokuserat skrivande som du visar att du är påläst.

4. Resultat

Syftet med ett resultatavsnitt är att *presentera och beskriva* dina resultat, ibland utan att analysera och tolka så mycket (även om bara urvalet, sorteringen, organiseringen mm naturligtvis innebär tolkning och analys, kan kanske kallas ”empirisk analys”). Här ska du beskriva vad du såg, vad som hände, vad de sa, vad de (och kanske du) gjorde, vad som blev effekten osv. uppdelat på teman/rubriker. I kvalitativ forskning kan resultatavsnittet gärna kombineras och helt eller successivt vävas ihop med analysavsnittet, men ska helst inte kombineras med diskussionsav-

snittet (ibland kan dock även det fungera och ibland föreslår till och med tidskriften det).

Några tips för resultatbeskrivningen:

- Börja med att välja ut resultaten. Bestäm vilka av dina resultat (fynd, "findings") som ska presenteras genom att se vilka som är relevanta till de frågor som du presenterar i introduktionsavsnittet. Allt du sett i din studie behöver inte vara med. Detta gäller även när du skriver en kappa/avhandling.
- Organisera sedan resultatavsnittet. Resultaten ska presenteras i en systematisk ordning så att de berättar en "story". Försök följa samma ordning, samma röda tråd, som i övriga artikeln (eller uppsatsen/avhandlingen). Utgå från din skiss. Kanske behöver du göra ett mer detaljerat stolputkast först som du använder som guide för skrivandet. Använd tankekarta, trädidiagram, numreringar eller andra liknande hjälpmedel. Strukturen kan antingen bygga på kronologisk ordning, efter metod, efter betydelse (det som är viktigast först) eller efter olika teman (grupperat efter forskningsfrågor). Inom varje avsnitt bör dock det viktigaste stå först.
- Använd dåtid när du skriver om dina resultat
- Det ska finnas en koppling mellan metod och resultat. Det bör framgå hur du har fått fram varje resultat, dvs. visa på en viss medvetenhet om att *"som man frågar får man svar"* och att det påverkar hur man kan tolka resultatet.
- Formen för resultatpresentationen beror på typ av resultat (och forskningsmetod). Om du redovisar resultat från intervjuer är det exempelvis viktigt att det tydligt framgår vem

som säger vad (du eller dem du har intervjuat). Om du väljer att presentera resultat med figurer, tabeller och diagram bör dessa kommenteras i texten (men inte upprepas helt). Var noga med att de ”data” du presenterar stämmer. Komplettera med sådana resultat (t.ex. observationer) som inte går att visa i diagram o dyl. Påpeka de viktigaste poängerna (t.ex. tydliga resultat, skillnader, förändringar) för läsaren. Ta upp oväntade saker och kanske motstridiga resultat.

- Beskriv resultaten så att de går att förstå för läsare som inte är insatt i detaljerna i din forskning och/eller forskningsområde. Detta är extra viktigt om du skriver en artikel eftersom utrymmet för beskrivning av metod och material är begränsat där. Använd t.ex. procent eller andra relativa mått istället för antal. Var konsekvent och använd samma typ av skala/ordningsföljd (t.ex. bra-dåligt) genom hela resultatavsnittet.
- Skriv kort, med precision och tydlighet.

5. Analys

En vanlig grundläggande ingrediens för ett analysavsnitt är att här ska *teori och empiri vävas ihop* och diskuteras för att svara på din forskningsfråga (från introduktionen). Det är här som du använder dina analysredskap som du beskrev i teorikapitlet. I en kappavhandling kan analysen redovisas i ett eget kapitel (t.ex. uppdelat på analyser av resultaten från respektive fall/delstudie och/eller jämförande, summerande analys sorterat efter dina teman), men kan även ingå i resultatkapitlet eller i

diskussionskapitlet (se nedan). Det beror på ditt material, metod, teori, resultat och vilken typ av analys du gjort.

6. Diskussion och slutsatser

Det avslutande diskussionsavsnittet är viktigt. Det brukar vara det som blir läst med intresse (tillsammans med introduktionen). Det kräver därför en hel del bearbetning, även om det ofta kan vara relativt kort. Här ska du svara på frågorna som du ställde i introduktionen, förklara hur dina resultat stödjer dessa svar och hur svaren förhåller sig till rådande kunskap/teorier inom området. Här ska du redogöra för dina slutsatser, tolkningar och ställningstaganden (detta kan även ligga i ett eget avsnitt med rubriken Slutsatser). Ett syfte med ett diskussionsavsnitt är att *diskutera och kommentera* dina resultat, teorier och analyser, alltså inte bara sammanfatta dem. I en sammanläggningsavhandling är detta extra viktigt. Kappan kan gärna lyfta diskussionen till en högre nivå än i varje artikel. Den bygger ju på en fördjupad analys och kan kanske komma fram till något mer.

Nedan följer några råd för skrivandet av diskussionen:

- Inled gärna med ditt huvudbudskap. Använd även samma nyckelord, uttryck och form som du använder i frågeställningarna i introduktionsavsnittet.
- Bygg upp en "story". Upplägget/strukturen och den logiska följderna på diskussionsavsnittet är viktigt. Försök följa samma flöde, logik, ordning, dvs. samma röda tråd, som i övriga artikeln (eller uppsatsen/avhandlingen). Utgå från din skiss.

Kanske behöver du göra ett mer detaljerat stolputkast först som du använder som guide för skrivandet. Använd tankekarta, trädigram, numreringar eller andra liknande hjälpmedel. Du ska inte heller ta med allt, utan bara det viktigaste.

- Organisera gärna diskussionen från det specifika till det generella, t.ex. från dina "fynd" (din empiri, resultat, analys) till litteraturen, teorier och andras empiriska beskrivningar.
Återkommande flöde/ordning i texten:
 1. Starta med att "svara" på de frågor som du ställde i introduktionen.
 2. Stöd sedan respektive svar med tillhörande resultat (dina "fynd", din analys). Beskriv de slutsatser, mönster, principer och relationer som finns kring varje resultat. Ta även upp oväntade resultat.
 3. Därefter ska du för varje resultat relatera till teori, citera annan forskning och göra utblickar/generalisera. Stöd alltså respektive svar med att förklara hur de relaterar till litteratur/teorier, varför dina svar är trovärdiga, konsekventa och hur de passar in i tidigare forskning inom området.
- Ta helst inte upp någon ny teori i diskussion/slutsatser. Det brukar vara enklast att beskriva dina analysredskap i teori-kapitlet först, innan du använder dem i analys och diskussion.
- Försvara dina svar. Förklara varför andra svar inte är lika bra. För att vara övertygande är det även viktigt att ta upp flera sidor i debatten, olika argument, kanske motstridiga förklaringar av dina resultat. Det är ett tecken på en god diskussion.

- Var noga med koppling mellan metod och resultat/analys. Ta upp svagheter och begränsningar i dina tolkningar, men undvik en ursäktande ton. Kvalitetsdiskussioner passar dock bäst i metodkapitlet (detta gäller framför allt om diskussionsavsnittet ingår i en avhandling). Det är onödigt att du rycker undan mattan under fötterna på dig själv det sista du gör i artikeln eller avhandlingen.

7. Sammanfattande slutsatser

Forskning sker stegvis, inom begränsade områden och kan sällan göra anspråk på något som ens närmar sig helhet och är aldrig sanning. Det kan liknas vid att lägga pussel eller att rita en del av en bild från ditt perspektiv. Vad är då ditt steg, din pusselbit eller din bild? Vad är dina bidrag till vetenskapen? I avhandlingens allra sista avsnitt bör du sammanfatta och tydliggöra vad du har kommit fram till. Det behöver inte vara ett eget kapitel utan kan rymmas i diskussionsavsnittet (se ovan). Du kan exempelvis sammanfatta och presentera dina bidrag som teoretiska, metodmässiga, empiriska och/eller praktiska:

- *Teoretiskt*: du kanske lyfter fram ett obeforskat fält, detta kräver ny kombination av teorier/perspektiv, du vidareutvecklar teori kring "ditt område", men kanske framför allt utvecklar ny teori inom "ditt specialområde"?
- *Metodmässigt*: du har kanske använt en metod i ett nytt sammanhang, på ett nytt sätt?
- *Empiriskt*: du kanske beskriver empiri som inte tidigare studerats, gör en viktig explorativ studie kring "ditt studieobjekt"?

- *Praktiskt*: du kanske ger förslag på åtgärder, lösningar, förbättringar, en modell?

Ibland kan det passa att ge en eller två rekommendationer för fortsatt forskning. Detta fungerar kanske bäst i en licentiatuppsats eller en första artikel. Ta dock inte upp sådant som hade varit lätt att göra i din studie. Du kan eventuellt göra rekommendationer när det gäller praktik, angreppssätt eller tekniker. Avslutningsvis kan du förklara på vilket sätt resultaten och slutsatserna från din studie är viktiga och hur de påverkar rådande kunskaper och (allmän) förståelse kring problemet som du undersökt.

8. Introduktion

Vissa anser att man bör skriva introduktionen först efter som det lägger grunden för resten av skrivandet. Det är självklart bra att åtminstone arbeta fram en arbetsversion först. En annan tanke är att det är i introduktionen som du både bygger upp problemet/frågan för läsaren och knyter ihop säcken – och det kan därför med fördel skrivas på slutet (eftersom det är först då som du har allt klart för dig).

Det är viktigt att huvudbudskapet finns med tidigt i introduktionen, gärna som första mening. Du måste väcka läsaren intresse att läsa vidare. Du har ofta *mycket kort tid* på dig att fånga läsarens intresse. Var så konkret som möjligt. Börja inte med något allmänt övergripande resonemang eller lång historisk tillbakablick som har lite relevans för det du skriver om senare i texten. Sådant (och teorier och längre argument) sparas till senare.

En introduktion ska framför allt innehålla en kort presentation av problemområdet. Det är viktigt att du och läsaren tidigt får en gemensam syn på vad artikeln eller avhandlingen handlar om. Introduktionen är också ett viktigt stöd för reviewers och andra granskare. Problemområdet behöver inte beskrivas i detalj (detta kan du göra senare i teorikapitlet), men det är viktigt att läsaren får veta tillräckligt för att kunna bedöma dess relevans, vilket "kunskapsgap" du vill fylla, och vad du har gjort (dvs. vad avhandlingen handlar om). Det är här i introduktionen du lägger fast andan/tonen och perspektiv/tolkning för resten av texten.

Introduktionen ska alltså innehålla en presentation av vad du har gjort, din forskning. Introduktionsavsnittet kan med fördel struktureras som en "story" där du rör dig från situationen – via komplikationen och frågan – till svaret. Ett annat sätt att beskriva vägen genom introduktionen är: från problemet i verkligheten till din forskning.

- *Huvudbudskapet* (tidigt). Det är viktigt att läsaren tidigt förstår exakt vad avhandlingen (eller artikeln) handlar om.
- *Bakgrund/område/situation*: Beskrivningen bör vara sådan att läsaren lätt förstår den (alltså relativt allmänt, men kort). Beskriv situationen, ange tid och rum, vilka de viktigaste aktörerna är.
- *Problem/forskningsfrågor/syfte*: Peka ut det som du menar är en komplikation i situationen, problemet, något som inte fungerar, något som bör förändras, utredas (här får du med lite om nyttan med din forskning, vad den är bra för). Komplikationen ligger till grund för ditt forskningsproblem och utifrån

detta formulerar du dina forskningsfrågor som du söker svar på. Här brukar syfte/mål med studien, artikeln eller avhandlingen finnas med.

- *Diskussion*: Du ska mycket kort nämna och diskutera tidigare forskning inom området, men bara sådant som har direkt koppling till din forskningsfråga. Här kan eventuellt definitioner av viktiga begrepp finnas. Här kan du även nämna vilket "kunskapsgap" som du vill fylla.
- *Lösning/svar*: Du bör här göra en antydan om hur du gjorde studien, vad du hittade och vilka svar du ger, dina huvudfynd, vilka slutsatser du drar. Detta kan exempelvis bakas in när du beskriver strukturen och upplägget av avhandlingen. Du ska här inte utveckla någon argumentation för dina svar. Detta sparar du till resten av artikeln eller avhandlingen.
- Skriv precist och strukturerat. I en artikel kan introduktionen omfatta ca 300-500 ord. I en avhandling har du mer utrymme, kanske 10-15 sidor, men det brukar inte vara ett långt kapitel.
- Skriv i presens (nutid), förutom då du skriver om vad du har gjort och vad du "hittade" (metod och resultat).

9. Abstract

Ett abstrakt är en kondenserad form av hela artikeln eller avhandlingen och bör därför skrivas sist. Abstraktet ska lyfta fram dina huvudpoänger, beskriva innehållet i korthet och vara lättläst. Det är ofta det som läses först och anger tonen för läsarna eller reviewers/referenter. Många tidskrifter har strikta in-

struktioner för abstract. Dessa ska följas. Nedan finns dock några allmänna tips och exempel på innehåll:

Syftet med artikeln Vad är syftet med att skriva artikeln eller vad är syftet med den beskrivna forskningen? Vad är forskningsfrågan?

Design/metod/ansats Vad har du gjort? Vilka är de huvudsakliga metoderna du använt i forskningen? Varför? Beskriv vilka metoder som använts för att uppfylla artikelns (forskningens) mål/syfte, dvs. beskriv på vilket sätt forskningsfrågan har besvarats.

Teori Vilken ansats har du haft till ämnet i artikeln? Vad är den teoretiska ramen?

Fynd (resultat) Vad hände? Beskriv vad du "hittade" eller "såg" under arbetets gång. Med detta menas resultat och analys.

Slutsatser Vad betyder resultaten? Diskutera dina "fynd". Här kan man även ge förslag på fortsatt forskning.

*Nyttan, praktiska
följder* Vad är ditt arbete (resultaten) bra för? Identifiera användningsområden (om det är möjligt). Vilka effekter kan resultaten ge?

Nyhetsvärde Vad är nytt? Vad är unikt i artikeln? Påpeka värdet av artikeln och för vem.

Tips för skrivandet av abstraktet:

1. Utgå från utkastet för hela artikeln/manuset.
2. Identifiera syfte och viktigaste slutsatserna, fraser med nyckelord i metodavsnittet och huvudresultat från diskussions eller resultatavsnitten.
3. Ordna allt detta i ett enda stycke.
4. Skriv gärna ditt huvudbudskap i första meningen.
5. Ta bort onödiga ord och fraser. Stryk all bakgrundsinformation, litteraturgenomgång, metoddetaljer mm. Skriv om så att det bara finns nödvändig information.
6. Kolla om upplägget stämmer med tidskriftens instruktioner.

10. Titel/rubrik

Rubriken ska definiera innehållet i din artikel, uppsats, kapp eller avhandling med så få ord som möjligt. En effektiv rubrik "säljer" din text till läsaren och påverkar om texten blir läst eller inte. Det är också viktigt att rubriken kan dra uppmärksamhet till din text, så att läsare hittar din text. Detta gäller speciellt i databaser som inte inkluderar abstrakt. Många indexsystem använder din titel för att kategorisera din artikel. Du ska alltså använda så få ord som möjligt och i rätt ordning för att beskriva temat för din text på ett heltäckande och rättvisande sätt. De flesta läser faktiskt bara din rubrik, t.ex. i referenslistor.

- Ha en titel tidigt i skrivprocessen (titeln och huvudbudskapet hjälper dig att hålla fokus och den röda tråden genom skriv-

- processen) även om den slutgiltiga utformningen görs sist (baserat på vad artikeln egentligen handlar om)
- En vanlig rekommenderad längd på titeln är 10-12 ord
 - Undvik svårtydda och dubbelbottnade titlar
 - Sätt det viktiga ordet först och använd nyckelord som beskriver innehållet i din artikel (för att möjliggöra rätt indexering och kategorisering)
 - Använd rak ordföljd och vanliga ord, men var så specifik som möjligt, använd inte förkortningar
 - Ta bort verb och onödiga ord som "en", "den" och undvik ord som "en studie"
 - Undvik värdeladdade ord, t.ex. "signifikant", "viktig"
 - En rubrik ska vara en etikett (inte en mening), *men* får inte trivialiseras och reduceras till en "one-liner".

11. Referenslista

Exakt hur referenslistan ska se ut bestäms av den tidskrift som du väljer att skriva till. Dina olika artiklar kan alltså ha olika sorters referenslistor. Den allra vanligaste grundformen är alfabetisk ordning efter författarnas efternamn. Det är viktigt att ange alla författarna (om det är flera), årtal, full titel, bokens redaktörer och titel (om det är ett bidrag i en antologi), tidskrift, utgivare eller förlag, ort (för förlaget) och kanske även sidnummer för artiklar och antologikapitel. Sätt helst upp en referenslista tidigt och notera löpande fulla referenser (och eventuella sidnummer) för att slippa sitta och leta efter sådant i slutet. Det kan vara svårt att hitta tillbaka till alla böcker och artiklar du läst

under avhandlingsarbetet. Att bara göra finputsning och anpassning till tidskrifters anvisningar kan vara tillräckligt tidsödande.

Avslutningsvis

Nu har jag listat en mängd skrivtips, små "kom ihåg" blandade med allmänna råd för innehåll och skrivstil och konkreta checklistor för skrivprocessen. Gemensamt är att det är sådant som jag tycker fungerar för mig – både i rollen som skrivare och som granskare av vetenskapliga texter. Det finns inget facit för vetenskapligt skrivande och det finns många handböcker (nedan finns några exempel) där du kan leta efter tips och råd som passar dig. Det viktigaste är att skriva.

Alvesson, Mats (2003). "Avhandling: megatenta eller kunskapsbidrag?" I Strannegård, Lars (red). *Avhandlingen – om att formas till forskare*. Lund: Studentlitteratur.

Augustsson, Gunnar (2007). *Akademisk skribent. Om att utveckla sitt vetenskapliga skrivande*. Lund: Studentlitteratur.

Booth, Wayne C (2004). *Forskning och skrivande. Konsten att skriva enkelt och effektivt*. Lund: Studentlitteratur.

Day, Robert A & Gastel, Barbara (2006). *How to write and publish a scientific paper*. 6th edition. Cambridge University Press

Trost, Jan (1998). *Att skriva uppsats med akribi*. Lund: Studentlitteratur.

Widerberg, Karin (2003). *Vetenskapligt skrivande*. Lund: Studentlitteratur.